

Borgerresumé af forslag til den danske CAP-plan 2023-27

Indledning

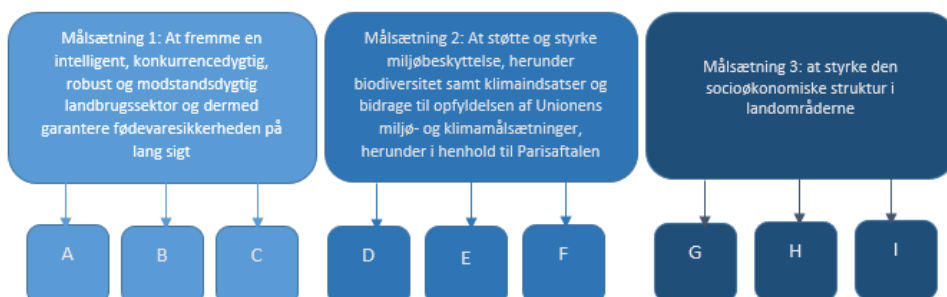
Dette borgerresumé er baseret på forslag til den danske strategiske CAP-plan fremsendt til EU-Kommissionen den 22. december 2021. Det skal bemærkes, at forslaget først er endeligt, når det er godkendt af EU-Kommissionen. Som følge af godkendelsesprocessen kan der forekomme ændringer i den danske strategiske CAP-plan og nærværende borgerresumé. Indsætterne i CAP-planen iværksættes fra den 1. januar 2023.

Med de nye rammer for den fælles europæiske landbrugspolitik (CAP) skal hvert af de 27 EU-medlemslande for første gang udarbejde en national plan for, hvordan EU's landbrugspolitik udmøntes i det pågældende land. Det betyder, at der laves en samlet CAP-plan, der viser, hvordan Danmark vil udmønte midlerne fra EU's landbrugsfonde. Planen skal også vise, hvordan Danmark påtænker at adressere de overordnede målsætninger i EU's fælles landbrugspolitik. Det overordnede mål med den fælles europæiske landbrugspolitik er at fremme en bæredygtig udvikling af landbruget, fødevarerproduktionen og landdistrikterne. Dette skal blandt andet ske ved at fremme udviklingen af en robust og mangfoldig landbrugssektor med fokus på miljøbeskyttelse og klimatilpasning. Herudover har den fælles europæiske landbrugspolitik til formål at styrke den socioøkonomiske struktur i Europas landdistrikter.

Implementeringen af EU's landbrugspolitik i Danmark sker i tæt samspil med en række nationale strategier og initiativer. CAP-planen udmøntes derfor også med blik for, at mange indsatsområder bliver prioriteret og løftet uden for EU's landbrugspolitik gennem national lovgivning, finansiering og andre initiativer. CAP-planen skal også ses i sammenhæng med landdistriktsprogrammet for 2014-22. Særligt landdistriktsprogrammet for 2022 skal ses som en forløber for den nye periode.

EU's målsætninger

Indsætterne i CAP-planen skal understøtte en række overordnede målsætninger, som er fastsat i EU-reglerne om den fælles landbrugspolitik:

Figur 1: Målsætninger i den fælles europæiske landbrugspolitik

De tre overordnede målsætninger udmøntes gennem ni specifikke målsætninger, som det fremgår af figur 1. De ni specifikke målsætninger er:

- a) At støtte en bæredygtig landbrugsindkomst og modstandsdygtighed med henblik på at øge fødevarer sikkerheden og landbrugsmæssig diversificering såvel som økonomisk bæredygtig landbrugsproduktion i hele Unionen
- b) At øge landbrugets konkurrenceevne og styrke markedsorienteringen både på kort og lang sigt, f.eks. større fokus på forskning, teknologi og digitalisering
- c) At forbedre landbrugernes position i værdikæden
- d) At bidrage til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, blandt andet ved at reducere drivhusgasudledninger og øge kulstofbinding samt fremme bæredygtig energi
- e) At fremme bæredygtig udvikling og effektiv forvaltning af naturressourcerne såsom vand, jord og luft, f.eks. ved at reducere afhængigheden af kemikalier
- f) At bidrage til at standse og vende tab af biodiversitet, forbedre økosystemtjenesterne og bevare levesteder og landskaber
- g) At tiltrække og fastholde unge landbrugere og andre nye landbrugere og fremme bæredygtig virksomhedsudvikling i landdistrikterne
- h) At fremme beskæftigelse, vækst, kønsligestilling, herunder kvinders deltagelse i landbrug, social inklusion og lokal udvikling i landdistrikterne, herunder cirkulær bioøkonomi og bæredygtigt skovbrug
- i) At forbedre det europæiske landbrugs reaktion på samfundets krav til fødevarer og sundhed, f.eks. kravene til høj kvalitet, sikre og nærende fødevarer, der er produceret på bæredygtig vis, reduktion af madspild samt forbedring af dyrevelfærd og bekæmpelse af antimikrobielle resistenser.

Identifikation af behov og udformning af strategien (CAP-planens kapitel 1 og 2)

Med udgangspunkt i de ni specifikke målsætninger har Landbrugsstyrelsen udarbejdet en SWOT-analyse, der kortlægger styrker, svagheder, trusler og muligheder i det danske landbrugserhverv og de danske landdistrikter. På baggrund af SWOT-analysen er der identificeret 43 mulige indsatsbehov, som vil kunne adresseres i den danske landbrugssektor og de danske landdistrikter.

Behovene er blevet vurderet og prioriteret i forhold til deres relevans for områderne økonomi, miljø og klima samt landdistriktsudvikling. Der er også taget hensyn til, om adresseringen af et indsatsbehov bidrager til understøttelse af flere specifikke målsætninger i EU's fælles landbrugspolitik. Herudover er det blevet vurderet, om adresseringen af et behov bidrager til opfyldelse af relevante målsætninger i EU-strategier som Green Deal, EU's Biodiversitetsstrategi og EU's klimamålsætninger. Til sidst er der blevet foretaget en analyse af, om adresseringen af et indsatsbehov også bidrager til opfyldelsen af målsætninger i udvalgte EU-direktiver inden for natur, klima og miljø eller nationale handlingsplaner inden for natur, miljø, klima og landdistriktsudvikling.

På den baggrund er behovene blevet placeret i fire overordnede kategorier efter relevans:

1. Meget høj relevans
2. Høj relevans
3. Medium relevans
4. Lav relevans.

En høj prioritering betyder ikke nødvendigvis en tilsvarende høj tildeling af midler. Et behov kan f.eks. godt have høj relevans, uden at det har store omkostninger at adressere det. Det kan også være, at behovet dækkes via nationale indsatser uden for EU's landbrugspolitik.

CAP-planens sammenhængskraft: Den grønne arkitektur og konditionalitet (CAP-planens kap. 3)

Den danske CAP-plan er tilrettelagt med henblik på at opnå et øget ambitionsniveau for miljø- og klimarelaterede mål sammenlignet med tidligere indsatser. I kapitel tre beskrives den danske CAP-plans grønne arkitektur og fastlæggelsen af konditionalitetskrav, der afløser de nuværende grønne krav og krydsoverensstemmelse.

CAP-planens grønne arkitektur er et udtryk for den grønne sammenhængskraft, der med de udvalgte støtteordninger etableres på tværs af de ni specifikke målsætninger.

Konditionalitet refererer til de grundlæggende krav, som en landbruger skal opfylde for ikke at blive trukket i den landbrugsstøtte, der relaterer sig til arealanvendelse og dyrehold. I kravene fastlægges en række regler på natur-, miljø-, dyrevelfærds- og dyresundhedsområdet og som noget nyt arbejdsmarkedsområdet, hvis overholdelse dermed kædes sammen med landbrugsstøtten. Derudover kan der være nationale sanktioner ved overtrædelse af reglerne, og medlemsstaten skal også fastlægge regler om forskellige normer for god landbrugs- og miljømæssig stand.

Konditionalitetskrav og støtteordninger i CAP-planen er tænkt sammen for at opnå en god samlet løsning og incitamentsstruktur i forhold til indsatser inden for biodiversitet, miljø og klima. Udviklingen af de støtteordninger, der indgår i den danske CAP-plan, er derfor sket med et helhedsorienteret blik for, hvordan ordningerne i samspil med hinanden og med konditionalitetskravene kan skabe grønne effekter.

Et eksempel herpå er indførelsen af bruttoarealmodellen, som betyder, at der bliver bedre mulighed for, at støtteberettigede hektarer kan indeholde elementer som f.eks. opvækst af træer og buske, vildt- og bivenlige tiltag og våde områder, så længe det sikres, at arealet hovedsageligt anvendes til landbrugsformål. Det betyder, at der via basisindkomststøtten (grundbetaling), som skal understøtte en bæredygtig indkomst hos landbrugerne, også kan opnås biodiversitetseffekter og sekundært klima- og miljøeffekter, der sikrer sammenhæng på tværs af EU's målsætninger. Hertil kommer, at indsatsen for bedre biodiversitet yderligere styrkes gennem den nye ét-årige grønne støtteordning for biodiversitet og et konditionalitetskrav om ikke-produktive elementer på omdriftsarealer (GLM 8).

CAP-planen bidrager til implementeringen af en række nationale handlingsplaner med langsigtede nationale mål, f.eks. Danmarks skovprogram, vandområdeplanerne og den nationale klimahandlingsplan. CAP-planen sikrer dermed en indbyrdes sammenhæng mellem de planlagte indsatser, samtidig med at den understøtter nationale strategier og politikker på det grønne område.

Definitioner og minimumskrav (CAP-planens kapitel 4)

Med CAP-planen fastlægges en række definitioner og minimumskrav, der skal være opfyldt for at modtage direkte støtte via støtteordninger beskrevet i CAP-planen. Der er fastsat bestemmelser om:

- Landbrugsaktivitet
- Landbrugsareal
- Støtteberettigede hektar
- Aktiv landbruger
- Ung landbruger
- Mindstestørrelse for støtteberettigede arealer på en bedrift for at være berettiget til afkoblet støtte (støtte der ikke er afhængig af produktionen på arealet)

Som noget nyt, i forhold til tidligere reformperioder, indføres bruttoarealmodellen på støtteberettigede arealer under den direkte støtte, så det nu bliver tilladt at have op til 20 pct. områder, hvor der ikke foretages landbrugsaktiviteter. Det betyder, at der inden for disse områder kan forekomme småbiotoper bestående af f.eks. opvækst af træer og buske, vildt- og bivenlige tiltag og våde områder, uden at det er i strid med kravet om landbrugsaktivitet på de støtteberettigede hektarer.

Betalingsrettighederne afskaffes fra den 1. januar 2023. Det vil medføre en omfordeling af støtten, fordi nogle landbrugere i dag modtager mere i støtte end andre pr. hektar. Der vil primært være en omfordeling fra kvægsektoren og sektoren for kartoffelstivelse til andre sektorer, men også en omfordeling fra store landbrug til mindre landbrug. Konsekvenserne ved afskaffelse af betalingsrettighederne afbødes gennem flere ordninger, der sigter efter at adressere målsætninger inden for blandt andet dyrevelfærd, miljø og klima. Ordningerne omfatter slagtepræmie, ko-præmie, stivelseskartofler, eco-scheme for miljø- og klimavenligt græs samt eco-scheme for planter. Alle bedrifter har mulighed for at søge disse ordninger, så støttetabet som følge af afskaffelse af betalingsrettigheder kan afbødes.

Støtteordningerne (CAP-planens kapitel 5)

CAP-planen rummer støtteordninger fordelt på hhv. den direkte støtte (søjle I), markedsordninger (søjle I) og støtteordninger til landdistriktsudvikling (søjle II). Det bemærkes, at beløbene i tabel 1, er de afsatte rammer til hver enkelt ordning, mens der i CAP-planen tages udgangspunkt i, hvornår udbetalinger under de enkelte ordninger forventes.

Tabel 1. Oversigt over ordninger i CAP-planen 2023-27 samt de afsatte rammer (mio. kr.)

Ordning	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Samlet økonomi for CAP-planen	6.823	7.310	7.742	7.475	7.788	37.140
Søjle 1 – Direkte støtte	6.007	6.072	6.091	6.425	6.486	30.686
Basisindkomststøtte (grundbetaling)	4.855	4.852	4.613	4.300	4.448	23.068
Koblet støtte	355	329	303	276	250	1.513
Slagtepræmie	245	245	245	245	245	1.225
Ko-præmie	85	64	43	21	-	213
Stivelseskartofler	25	20	15	10	5	75
Bio-ordninger (eco-schemes)	797	910	1.156	1.515	1.727	6.105
Økologisk arealstøtte	113	226	472	529	554	1.894
Klima- og miljøvenligt græs	297	297	297	297	297	1.485
Ekstensivering med slæt	134	134	134	134	134	670
Planter	116	116	116	116	116	580
Biodiversitet og bæredygtighed	137	137	137	137	137	685
Ny arealregulering ²	-	-	-	302	489	791
Søjle 1 - Markedsordninger	61,4	61,4	61,4	61,4	61,4	307
Biavlprodukter	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	22
Producentorganisationer for frugt og grønt	57	57	57	57	57	285
Søjle 2¹	755	1.158	1.609	1.323	1.302	6.147
Miljø- og climateknologi	-	-	60	60	60	180
Etablering af anlæg til grøn bioraffinering	-	45	100	100	-	245
Rydning og forberedelse til afgræsning (N2000)	-	25	25	25	25	100
Biodiversitetsskov (N2000)	25	25	25	25	25	125
Pleje af græs- og naturarealer (N2000)	186	265	217	117	196	981
Målrettet regulering ²	-	-	185	-	-	185
Kvælstofvådområder ³	188	188	188	188	188	940
Fosforvådområder ³	-	14	13	13	13	53

Fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder ³	-	18	18	18	18	72
Lavbundsprojekter ³	50	50	250	249	249	848
Minivådområder	-	132	132	132	132	528
Privat skovrejsning	-	90	90	90	90	360
Lokale aktionsgrupper	93	93	93	93	93	465
Ø-støtte	20	20	20	20	20	100
Etableringsstøtte til unge landbrugere	193	193	193	193	193	965

Note 1. Det bemærkes, at beløbene for ordninger i søjle 2 er baseret på tilsagnsrammer. Beløbene kan derfor afvige fra beløb i CAP-planen, da disse er baseret på forventede udbetalinger.

Note 2. Måltrettet regulering erstattes fra 2026 af bioordningen ny arealregulering (eco-scheme for ny reguleringsmodel).

Note 3. Engangskompensation indgår i rammerne for kvælstof- og fosforvådområder, lavbundsprojekter og fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder. De fire indsatser er i CAP-planen samlet i ordningen vand- og klimaprojekter.

Ti støtteordninger under den direkte støtte, heraf seks eco-schemes:

- **Basisindkomststøtten (grundbetaling)** har til formål at understøtte, at det danske landbrugserhverv fortsat kan generere en indkomst på niveau med andre erhverv, generelt set. Formålet er at sikre et ligeværdigt økonomisk incitament for fødevarerproduktion i Danmark.

Støtten gives som en betaling pr. ha til alle landbrugere, der opfylder de grundlæggende kriterier for støtteberettigelse.

- **Slagtepræmieordningen** har til formål at sikre en højere dyrevelfærd gennem færre aflivninger af spædkalve og færre lange transporter. Gennem opfodning af dyr hos danske landbrugere fastholdes arbejdspladser i Danmark og rentabiliteten i sektoren kan opretholdes.

Støtten gives i form af en slagtepræmie for kvier, tyre og stude. Der udbetales et fast beløb pr. dyr til producenter af støtteberettigede dyr.

- **Ko-præmie** har til formål at opretholde rentabiliteten i erhvervet, som konsekvens af betalingsrettighedernes afskaffelse i 2023. Da støtten alene skal bidrage med at afbøde et brat støttefald efter støtteåret 2023, vil støtten blive udfaset frem mod 2027.

Ordningen er tiltænkt alle typer kvæg. Den eksakte støtte fastsættes efter den årlige finansielle tildeling til ordningen divideret med antallet af præmieberettigede dyr, som fastslås sidst i støtteåret.

- **Stivelseskartofler** har til hensigt at opretholde rentabiliteten i sektoren for produktion af stivelseskartofler efter betalingsrettighedernes afskaffelse fra 2023. På den måde skal støtten afbøde et brat støttefald efter støtteåret 2022. Støtten ydes fra 2023-27.

Støtten udbetales pr. hektar med stivelseskartofler i støtteåret. Den eksakte støtte for 2023-27 fastsættes efter kontrollen af støttebetingelser er gennemført, da antallet af støtteberettigede hektar herefter er kendt.

- **Eco-scheme for økologisk arealstøtte** har som primært formål at opnå den politiske målsætning om at fordoble det økologiske areal i Danmark. Ordningen skal på den måde bidrage til at opnå fordele blandt andet for klima, miljø og biodiversitet gennem omlægning til og opretholdelse af økologisk jordbrugsproduktion. Herudover skal ordningen understøtte den danske produktion af økologiske fødevarer af høj kvalitet med lav klima-og miljøbelastning.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til økologiske landbrugere.

- **Eco-scheme for miljø- og klimavenligt græs** har til formål at opnå en højere miljø- og klimamæssig effekt på græsarealer gennem en forlængelse af omdriftstiden på landbrugsarealerne. Ordningen vil bidrage med kulstofopbygning i jorden, mens græsarealet mindsker kvælstofudvaskningen i sammenligning med andre afgrøder. Desuden opnås der en øget biodiversitet i jordbundsfaunaen.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til landbrugere, der har arealer udlagt med hovedafgrøden omdriftsgræs eller permanent græs.

- **Eco-scheme for ekstensivering med slæt** har til formål at nedsætte drivhusgas- og kvælstofudledningerne fra landbrugsfladen gennem en ekstensiv drift af kulstofrige landbrugsjorder på ét-årig basis. Samtidig er formålet i et længere perspektiv at understøtte klimamålsætningen ved at bidrage til en gradvis udpining af næringsstofindholdet i jorden, særligt i forhold til fosfor og metan, som en forberedende indsats til senere permanent udtagning med vandstandshævning.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til landbrugere, der har omdriftsarealer inden for udpegningsgrundlaget, der bygger på kort over jorder med minimum seks pct. organisk kulstofindhold samt kort over udbredelse af ådale.

- **Eco-scheme for planter** har til formål at fremme afgrødediversificering og understøtte den plantebaserede dagsorden. Ordningen skal derfor bruges til at understøtte en mere varieret planteproduktion i 2023-27, hvilket medfører et større fokus på afgrøder, der kan indgå i menneskelig kost, og et mindre fokus på foderafgrøder. Eco-schemet skal bygge ovenpå det obligatoriske basiskrav GLM 7 om afgrøderotation for alle afgrøder eller om afgrødediversificering.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til landbrugere, der anvender øget afgrødediversificering, som er målrettet afgrøder fra afgrødegrupperne frugt og bær, grøntsager, oliefrø og bælgssæd (med undtagelse af vinter- og vårraps), rodfrugter, hør og hamp samt kartofler.

- **Eco-scheme for biodiversitet og bæredygtighed** har til formål at øge omfanget af brakarealet og arealer med markbræmmer og småbiotoper på landbrugsarealerne. Ordningen vil have en positiv effekt i forhold til biodiversitet, miljø og klima. Det skyldes, at hverken brak, markbræmmer eller småbiotoper må anvendes til produktion og derfor ikke må dyrkes, afgræsses, gødskes eller sprøjtes i den periode, de som minimum er forpligtet til at være udlagt i. Ordningen understøtter forpligtelser under fugle- og habitatdirektiverne, nitratudirektivet og vandrammedirektivet og på sigt klimaforpligtelserne, da ordningen er udformet, så der er incitament til at blive i ordningen flere år i træk.

Støtten gives pr. ha udlagt element. Ordningen bygger ovenpå basiskrav om udlægning af mindst fire pct. ikke-produktive elementer på omdriftsarealer under GLM 8. Under denne ordning støttes dog udlægning af elementer på alle areal typer. Hvis landbrugeren forpligter sig under dette eco-scheme til at udlægge mindst syv pct. ikke-produktive elementer på omdriftsarealer, nedsættes GLM 8-kravet med én procent til tre procent, hvorved den ene procent vil opnå støtte via denne ordning. Hver enkelt ikke-produktive element, der søges til under ordningen, skal udgøre mindst 100 m².

- **Eco-scheme for ny reguleringsmodel** har til formål at reducere kvælstofudvaskningen fra mark til kyst ved udlægning af efterafgrøder eller alternativer hertil. Indsatsen bidrager til implementering af vandrammedirektivet i Danmark.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til landbrugere med bedrifter på mere end 10 ha grundareal med efterafgrøder. Arealet skal være et landbrugsareal, der ligger i et af de kystvandoplande, der er udpeget af forvaltningsmyndigheden, og hvor der skal udlægges kvælstofreducerede virkemidler med henblik på at opfylde indsatsbehov i vandområdeplanerne.

To markedsordninger:

- **Producentorganisationer for frugt og grønt** har til formål at understøtte samarbejde mellem producenter i sektoren. Det sker gennem støtte til tiltag, der sigter mod at samle

udbuddet af produkter, sikre afsætning af medlemmernes produkter, understøtte positive miljø- og klimatiltag i produktionen mv.

Støtten gives for at anerkendte producentorganisationer i frugt- og grøntsagsektoren kan gennemføre flerårige driftsprogrammer.

- **Biavlsprodukter** har til formål at forbedre de generelle betingelser for produktion og afsætning af biavlsprodukter. Der kan gives støtte til flerårige projekter inden for udvalgte områder, f.eks. rådgivningstjenester, investeringer, programmer for forskning, salg fremstød og markedsføring samt forbedring af produktkvaliteten.

Støtten kan gives til alle med et CVR- eller CPR-nummer.

Tretten støtteordninger under landdistriktsudvikling:

- **Pleje af græs- og naturarealer (N2000)** har til formål at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten primært på lysåbne natur- og landbrugsarealer, der på forhånd er udpeget som egnede til pleje under ordningen. Denne indsats medvirker til implementering af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne (Natura 2000-direktiverne).

Støtten gives til aktiviteter vedrørende pleje af græs- og naturarealer, inkl. græsning og slæt. Støtten gives for femårige forpligtelser til landbrugere og andre, der ejer eller forpagter arealer, som er udpeget under ordningen.

- **Engangskompensation** er en ny ordning, der har til formål at yde kompensation til jordejere, der frivilligt har inkluderet deres jord i et projekt under ordningen for vand- og klimaprojekter (indsatsområderne kvælstof- og fosforvådområder, lavbundsprojekter og fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder), der etableres af den lokale kommune eller Naturstyrelsen. Engangskompensation gives til de landbrugere, der har valgt at beholde deres jord, så de senere kan søge om engangskompensation.

Støtten er et beløb, der udbetales én gang til landbrugere og andre ejere af arealer, der er støtteberettiget under ordningen. Det er en forudsætning, at der er tinglyst en servitut på arealet om permanent ekstensivering. Engangskompensation erstatter de 20-årige fastholdelsestilsagn, der i tidligere reformperioder er givet som kompensation for jord, der udtages permanent.

Læg i tabel 1, om afsatte rammer pr. ordning, mærke til, at midler til engangskompensation er medregnet under de ordninger, hvor engangskompensation tilbydes. I CAP-planen er engangskompensation imidlertid en selvstændig ordning, da der skal søges særskilt til ordningen, og der gælder andre forordningsmæssige krav, andre kriterier for modtagelse af støtte mv. end til projektordningerne.

- **Biodiversitetsskov (N2000)** har som primært formål at fremme eller bevare biodiversiteten på privatejede skovarealer med naturmæssigt værdifuld skov. Ordningen skal bidrage til at sikre Natura 2000-skovnaturtyperne og stabile levesteder for truede arter, der er tilknyttet skov. Med ordningen fremmes skovejernes incitament til at fastholde og forøge andelen af (store) træer til naturligt henfald, samtidig med at skovdriften kan fortsætte. Hensigten er at sikre og øge mængden af dødt véd for at skabe levesteder for den artsrige flora og fauna, der er tilknyttet døende og dødt véd.

Støtten gives til bevaring af store træer til naturligt henfald samt til ekstensiv skovdrift. Støtten kan gives til private skovejere og kommuner. Til kommuner gives kun støtte til Natura 2000-områder.

- **Målrettet regulering** går forud for eco-scheme for ny reguleringsmodel. Ordningen har til formål at reducere kvælstofudvaskningen fra mark til kyst ved udlægning af efterafgrøder eller alternativer hertil. Indsatsen bidrager til implementering af vandrammedirektivet i Danmark.

Støtten kan gives pr. ha for ét-årige forpligtelser til landbrugere med bedrifter på mere end 10 ha efterafgrødegrundareal. Arealet skal være et landbrugsareal, der ligger i et af de kystvandoplande, der er udpeget af forvaltningsmyndigheden, og hvor der skal udlægges kvælstofreducerende virkemidler med henblik på at opfylde indsatsbehov i vådområdeplanerne.

- **Ø-støtte** har til formål at opretholde landbrugsdriften ved at yde kompensation til bedrifter, der har arealer på en række udvalgte ikke-brofaste øer, hvilket leder til øgede omkostninger for driften af de pågældende arealer. Ordningen bidrager til at sikre, at landbrugsproduktion fortsat kan være rentabel på øerne og understøtter opretholdelse af levevilkår og produktion.

Støtten gives til landbrugsarealer på ikke-brofaste øer, der er omfattet af ordningen. Udvalgelseskriterierne for ordningen er videreført fra den tidligere reformperiode.

- **Minivådområder** har til formål at forbedre vandmiljøet ved at nedbringe tilførslen af kvælstof. Som en sekundær effekt reducerer minivådområderne også fosforudledningen til vandmiljøet. Under ordningen gives støtte til etablering af minivådområder. Støtten kan gives til ansøgere med arealer, der er egnede til et minivådområde.
- **Privat skovrejsning** har til formål at etablere nye skove, der bidrager til en bæredygtig udvikling, blandt andet gennem fremme af forstlige produkter og økosystemtjenester. Ordningen medfører varige bindinger på anvendelsen af projektarealer og er rettet mod ejere af landbrugsjorder, hvor der ønskes etableret nye skove. Der kan som udgangspunkt ydes støtte til privat og kommunal skovrejsning på landbrugsjorder og på arealer, der tidligere har været anvendt til råstofindvinding af sand, grus og lignende (ikke tørvegravning).

Under ordningen gives støtte til anlæg og pleje af skov samt kulturhegn til værn mod vildt. Der kan desuden gives støtte til at etablere løvtræ- eller nåltræsbevoksninger og skovbryn. Arealer med naturlig tilgroning kan modtage støtte til hegn. Støtten kan gives til private ejere af landbrugsarealer og kommuner.

- **Vand- og klimaprojekter** samler en række nuværende støtteordninger, herunder fosforvådområder, kvælstofområder og lavbundsprojekter. Hertil introduceres det nye tiltag fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder. Ordningens overordnede formål er at forbedre vandmiljøet og nedbringe kvælstofudledningen fra landbruget. Dette gøres bl.a. ved at give støtte til vådområdeprojekter, der skal nedbringe tilførslen af kvælstof og fosfor. Herudover bliver det, som noget nyt, muligt at søge støtte til restaurering af ådale samt etablering af miniådale på landbrugsjorder. Til sidst skal vandprojektordningen bidrage til lavbundsindsatsen. Det bliver derfor også muligt at søge støtte til lavbundsprojekter, som skal bidrage til at genetablere de naturlige hydrologiske forhold rundt omkring på de danske landbrugsjorder.

Under ordningens fire indsatser (fosforvådområder, kvælstofvådområder, lavbundsprojekter og fysiske vandløbsindsatser) give der både støtte til forundersøgelser og etablering af projekter. Støtten kan gives til kommuner og/eller Naturstyrelsen.

- **Miljø- og klimateknologi** har som hovedformål at bidrage til den grønne omstilling af landbruget og muliggøre en fleksibel ramme for opnåelse af de forskellige politiske målsætninger om at reducere miljø- og klimapåvirkningen fra den primære jordbrugs- og gartneriproduktion gennem støtte til investeringer i nye teknologier.

Støtten gives til fysiske investeringer, der understøtter et eller flere af ordningens formål, f.eks. til teknologier til produktion af plantebaserede fødevarer og forarbejdning heraf samt teknologier, der understøtter vertikalt landbrug.

- **Etablering af anlæg til grøn bioraffinering** har til formål at understøtte udbredelsen af bioraffineringsanlæg, hvor protein kan udvindes fra blandt andet græs. Ordningen bidrager dermed til at reducere miljø- og klimapåvirkningen fra importen af sojaproteiner fra udlandet og lokal produktion af grønne proteiner. Den kan på den måde være en vigtig brik i en bæredygtig grøn omstilling af dansk landbrug. Teknologien vil være relevant for landmænd, især økologer. Ordningen vil desuden bidrage med en økonomisk værdiskabelse i dansk landbrug og en understøttelse af teknologiudviklingen i landbruget og dets følgerhverv med udbygning af mulighederne for at udvinde proteiner.

Ordningen giver støtte til investeringer i teknologier til bioraffinering, der kan udvinde proteiner. Teknologierne kan både anlægges på og uden for jordbrugsbedrifterne. Støtten

kan gives til CVR-registrerede virksomheder som landbrugere, fodervirksomheder, biogasselskaber, offentlige landbrugsvirksomheder og sammenslutninger af disse.

- **Rydning og forberedelse til afgræsning (N2000)** har til formål at beskytte og forbedre naturforholdene og forholdene for arter ved, at der skabes flere lysåbne og ekstensivt drevne arealer efter etablering af projektet. Miljøeffekternes potentiale kommer i vedligeholdelsen af de omfattede arealer ved eksempelvis afgræsning. Ordningen er målrettet arealer i særlige udpegede Natura 2000-områder, på overdrev, i nationalparker og eventuelt andre relevante arealer. Med ordningen kan de arealer, som er tilgroede eller mangler hegn og andre nødvendige faciliteter, klargøres til afgræsning. Der er også mulighed for at binde små arealer sammen til større enheder, så der skabes et bedre udgangspunkt for den efterfølgende drift.

Ordningen giver støtte til rydning af tilgroede arealer, forberedelse til afgræsning med eksempelvis hegning i udpegede arealer eller begge dele. Støtten kan gives til både private og offentlige lodsejere.

- **Etableringsstøtte til unge landbrugere** har til formål at styrke de unge landbrugeres mulighed for en succesfuld etablering ved at styrke den unge landbrugers egenkapital. Støtten kan dermed bidrage til at sikre en robust økonomi med en forhøjet egenkapital på tværs af driftsgrenene i erhvervet.

Ordningen støtter etablering af landbrugs- eller gartnerivirksomhed på hel- eller deltidsniveau i form af et beløb, der udbetales én gang. Støtten kan gives til landbrugere, der ikke er over 40 år på ansøgningstidspunktet. Der er desuden krav om, at unge landbrugere blandt andet skal have en relevant uddannelse og have et betydeligt ejerskab til bedriften.

- **Lokale aktionsgrupper (LAG)** har til formål at styrke den socioøkonomiske struktur og udvikling i landdistrikterne, både hvad angår erhvervsudvikling, rammevilkår, bæredygtig udvikling og grøn omstilling gennem den såkaldte LEADER-metode. Gennem ordningen understøttes en afbalanceret territorial udvikling af landdistrikternes økonomi og levevilkår, inklusiv etablering af arbejdspladser og fastholdelse af beskæftigelsen i andre erhverv end landbruget.

Støtten gives til indsatser vedrørende mobilisering af lokale aktører, drift af en lokal aktionsgruppe (LAG) og gennemførelse af operationer (projektstøtte). Støtten kan gives til enhver fysisk eller juridisk person eller grupper af fysiske eller juridiske personer, f.eks. foreninger, enkeltpersoner, små mikrovirksomheder, organisationer, almennyttige sammenslutninger og offentlige myndigheder.

Finansiering (CAP-planens kapitel 1, 5 og 6)

CAP-planens indsatser finansieres af hhv. Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). Den danske tildeling fra EGFL til direkte støtte er på 6,425 mia. kr. om året i perioden 2023-27. Dertil kommer særskilt tildeling til markedsordningen for producentorganisationer i frugt- og grøntsektoren på 57 mio. kr. om året og til markedsordningen for biavlsprodukter på 2,2 mio. kr. om året, der suppleres af en tilsvarende national finansiering til biavlsprodukter. CAP-planens øvrige indsatser i søjle I finansieres 100 pct. af EGFL. Den danske tildeling fra ELFUL er på 566 mio. kr. om året i perioden 2023-27. Midlerne herfra suppleres af en national medfinansiering på 190 mio. kr. om året (i alt 950 mio. kr. i hele perioden).

Der vil i perioden 2022-26 gennemsnitligt overføres 6,3 pct. af budgettet under EGFL til ELFUL (fleksmidlerne). Beløbene vil være til rådighed som en del af budgettet til ELFUL det følgende år fra 2023-27. Der er krav om, at tre pct. af midlerne i søjle I målrettes indsatsen for generationsskifte og unge landbrugere.

Med CAP-plan forordningen stilles krav om, at 25 pct. af midlerne under direkte støtte (søjle I) anvendes til eco-schemes, mens mindst 35 pct. af EU-midlerne i søjle II (støtteordninger til landdistriktsudvikling), skal anvendes til miljø, klima og biodiversitetsformål, dyrevelfærd samt landbrug i ugunstigt stillede områder over perioden 2023-27.

Den konkrete udmøntning af landbrugsmidlerne fremgår af kapitel 6 i CAP-planen og i kapitel 5 i beskrivelsen af de enkelte støtteordninger.

Kontrol- og sanktionssystemet (CAP-planens kapitel 7)

Kapitlet identificerer relevante organer i forvaltnings- og kontrolsystemet og giver en beskrivelse af monitorerings- og rapporteringssystemet. Derudover beskrives kontrol- og sanktionssystemet.

Med implementering af CAP-planen indføres et kontrol- og sanktionssystem, der i stor udstrækning bygger videre på det eksisterende system. Medlemsstaterne skal etablere en model for kontrol og sanktioner, der skal sikre en effektiv beskyttelse af Unionens finansielle interesser og en målretning af kontrollen mod områder, hvor risikoen for fejl er størst.

I overensstemmelse med EU-Kommissionens krav, etableres der et integreret kontrol- og forvaltningssystem til de areal- og dyrebaserede ordninger. Kontrollen består af en administrativ kontrol, som suppleres af kontrolbesøg. Kontrollen skal gøre brug af den nyeste teknologi, som f.eks. satellitbaseret kontrol. På områder, hvor det ikke er muligt at anvende satellitbaseret kontrol, gennemføres den supplerende kontrol typisk gennem et stikprøvebaseret kontrolbesøg.

For stikprøvekontrollen af de arealbaserede ordninger fastholdes det nuværende kontroltryk på fem pct. (to pct. udtages som tilfældig stikprøve, og tre pct. udtages som risikobaseret stikprøve). For de

projektbaserede ordninger lægges der op til et kontroltryk på 25 pct. (10 pct. udtages som en tilfældig stikprøve, og 15 pct. udtages som en risikobaseret stikprøve). For øvrige sager afskaffes afsyning på stedet, og der lægges op til anvendelse af ny teknologi (kundeapp, ortofoto, mv.) til at dokumentere projekternes gennemførelse. Hertil kommer, at kontrolprocenten for den efterfølgende kontrol sættes til to pct. En række ordninger vil afvige fra den generelle kontrolmodel, hvilket fremgår af kapitel 7.

Modernisering og forenkling (CAP-planens kapitel 8)

Danmark har et velfungerende organisatorisk system af aktører og institutioner, der medvirker til at fremme videndeling og innovation i landbruget. Vi har desuden et velfungerende rådgivningssystem, der er organiseret og finansieret af landbrugserhvervet.

I forhold til digitalisering vurderes dansk landbrug som værende god til at anvende ny teknologi, særligt i forhold til præcisionslandbrug. Generelt set er der stort fokus på at udvikle nye teknologier, der tager sigte på at forbedre bedriftens økonomi, miljøpåvirkning eller begge dele. Det vil også kunne bidrage positivt til effektiviteten af de planlagte ordninger i CAP-planen.

Det eksisterende rådgivningssystem vurderes effektivt i forhold til at løfte EU's tværgående målsætning om videndeling, innovation og digitalisering. Derfor er der i CAP-planen ikke planlagt indsatser specifikt målrettet videndeling og innovation eller bedriftsrådgivning.

Implementeringen af den strategiske CAP-plan vil dog, som det tidligere landdistriktsprogram, fortsat understøtte videndeling og innovation. Derudover forventes særskilte indsatser til biavl. Endelig bemærkes det, at Danmark allerede har veletablerede nationale støttestrukturer med fokus på støtte til innovationsprojekter i landbruget. Eksempelvis GUDP, Innovationsfonden og landbrugets fonde.

Indsatsen for at forenkle forvaltningen af den fælles europæiske landbrugspolitik har været i gang i en årrække og fortsættes i reformperioden 2023-27. Der er iværksat indsatser, der skal gøre ansøgningsprocesser hurtigere og enklere både for støttemodtagerne og for forvaltningsmyndigheden. Indsatserne omfatter:

- Forenkling i design og opsætning af de enkelte støtteordninger, herunder i forhold til sagsbehandling, udbetaling og kontrol.
- Automatisering og digitalisering af støtteordninger, hvor det er muligt.
- Forbedring af forvaltningsmyndighedens informationsaktiviteter, kommunikation og vejledning over for ansøgerne.
- Tidlig inddragelse af potentielle ansøgere i forbindelse med udvikling og opsætning af støtteordninger med henblik på at sikre praksisnære og enkle løsninger.

Øvrige forhold

Miljøvurdering og forhåndsevaluering

Det er et forordningskrav, at der foretages en miljøvurdering af medlemslandenes forslag til de nationale CAP-planer. Miljøvurderingen har til formål at vurdere sandsynlige, væsentlige miljøbelastninger ved gennemførelse af CAP-planen. Den danske strategiske CAP-plan er blevet miljøvurderet af to omgange. Således blev første miljøvurdering foretaget med udgangspunkt i forslag til CAP-planen af 1. september 2021. Efterfølgende blev forslaget opdateret på baggrund af politisk aftale af 4. oktober 2021, hvorfor der er foretaget en supplerende miljøvurdering af forslaget til den danske CAP-plan. Begge miljøvurderinger er foretaget i henhold til Miljøvurderingslovens bestemmelser.

I henhold til forordningen er der ligeledes blevet gennemført en forhåndsevaluering (ex ante-evaluering) af den danske strategiske CAP-plan med henblik på at sikre kvaliteten af planen.

SWOT-analyse

Det er et forordningskrav, at der udarbejdes en SWOT-analyse. I marts 2019 lå den første udgave af den danske SWOT-analyse klar. Fordi den kommende landbrugsreform efterfølgende blev forsinket og først træder i kraft fra 2023, har der været behov for at opdatere den SWOT-analyse, der allerede er udarbejdet. Den opdaterede SWOT-analyse fra efteråret 2020 vedlægges som bilag til den danske CAP-plan.

Interessentinddragelse

I arbejdet med CAP-planen har Landbrugsstyrelsen siden 2018 inddraget en bred kreds af interessenter i forberedelsen af CAP-planen. Der har løbende været afholdt møder med en række interessenter og organisationer, og der er sendt informationsbreve til interessentpartnerskabet. Interessenterne er kommet med væsentlige input til udformning af CAP-planen. De input er så vidt muligt blevet taget med i det videre arbejde.

Af konkrete aktiviteter kan nævnes, at der i august 2018 blev afholdt et dialogmøde om EU-Kommissionens forordningsudkast, hvor interessenterne blev inviteret. Derudover er der afholdt en workshop i forbindelse med offentliggørelsen af SWOT-analyserne i 2019 og tre tematiske workshops omhandlende klima, miljø og biodiversitet i januar 2020.

Forud for offentliggørelsen af regeringens landbrugsudspil inviterede Fødevareministeren og Miljøministeren i februar 2021 interessenter til konference om fremtidens landbrug, inklusiv udmøntning af EU's fælles landbrugspolitik. Her havde interesserede borgere, interesseorganisationer, forskere, eksperter, ordførere og medier mulighed for at give deres input til den grønne omstilling af landbruget.

Ud over inddragelse af interessenter i forbindelse med forberedelse af CAP-planen er der tilrettelagt et koncept for interessentinvolvering i forbindelse med implementering af CAP-planen. Konceptet indbefatter interessentinvolvering i implementering af hver enkelt CAP-ordning i hhv. udmøntningsfasen, bekendtgørelses- og regelgrundlagsfasen og i opsætningsfasen. Interessentinvolveringen sker blandt andet gennem workshops, spørgeskemaer og interviews.

Interessentinddragelse skal sikre løsninger, der er praksisnære, og kan anvendes af ansøgeren. Det er afgørende, at inddragelsen sker tidligt og gennem hele forløbet, så planlagte ordninger passer ind i virkeligheden.